DET NYE UNIVERSITETSHOSPITAL I ODENSE (NYT OUH) OG
NYT SUNDHEDSVIDENSKABELIGT FAKULTET VED SYDDANSK UNIVERSITET, ODENSE

BILAG 5 PATIENTSIKKERHED OG PATIENTFORHOLD

Område: Sundhedsområdet
Afdeling: Nyt OUH
Journal nr.: 10/7675
Dato: 27. maj 2010
Udarbejdet af: Boris Søgaard Hansen
E-mail: Boris.Soegaard.Hansen@regionsyddanmark.dk
Telefon: 76631735

Region Syddanmark

Notat

Bilag 5: Redegørelse for sikring af hensynet til patientsikkerhed og patientforhold.

1. Hensynet til patientsikkerhed og patientforhold i Region Syddanmark

I Region Syddanmark arbejdes der målrettet med patientsikkerhed og patientforhold på flere niveauer. Regionalt, på de enkelte sygehusmatrikler, på de enkelte afdelinger og også i forbindelse med planlægningen af sygehusbyggerier – herunder konkret i forhold til de enkelte projekter. Centralt er dog, at arbejdet med patientsikkerhed er forankret i ledelsessystemet og omdrejningspunktet er afdelingsniveauet.

Region Syddanmark har etableret to institutioner der med hver deres afsæt arbejder med patientsikkerhed og patientforhold: Center for Kvalitet og Innovationscentret for Brugerinddragelse. Begge institutioner har både et tværeregionalt fokus og fokus på konkrete projekter.

Center for Kvalitet.

Region Syddanmark har etableret Center for Kvalitet som den regionale tænketank for kvalitetsudvikling i regionen. Center for Kvalitet oprettedes i 2007 som en regional institution, der på risisikostyringsområdet skal medvirke til at regionale målsætninger på patientsikkerhedsområdet opnås, bl.a. gennem:

- udarbejdelse og monitorering af strategi- og handleplaner for patientsikkerhed (både reaktiv og proaktiv indsats)
- koordinering af det regionale arbejde på patientsikkerhedsområdet, herunder via udviklingsopgaver og spidskompetencer
- indsamle, analysere og formidle data på regionalt niveau
- kompetenceudvikling (undervisning)
- udvikling af analyseværktøjer
- vidensformidling
- styrke fokus på patientsikkerhed
- forskning på området i samspil med SDU.

Innovationscenter for brugerinddragelse.

Region Syddanmark har i december 2009 etableret et Innovationscenter for brugerinddragelse. Innovationscentret skal under inddragelse af de eksisterende erfaringer regionalt, nationalt og internationalt bidrage til udviklingen af byggekoncepter, herunder indretning og bestykning i de kommende nybyggerier og ombygninger på sygehusområdet. Innovationscentrets brugerinddragelse i forbindelse med sygehusbyggeri omfatter både inddragelse af patienter, pårørende og personale. Omfanget og metoden for brugerinddragelse vil være forskellige alt efter byggeriets fase. Brugerinddragelse skal således bidrage til at afprøve og fastlægge de overordnede og de konkrete krav til:

1. areal- og indretningsmæssige behov og løsninger

2. logistiske og funktionelle løsninger
3. konceptuelle løsninger
4. driftsløsninger for sygehusene
5. aktivitets- og kapacitetsmæssige behov for rum og areal
6. teknologiske og velfærdsteknologiske løsninger

I dette arbejde indgår konkret fokus på patientsikkerhed og patientforhold i forbindelse med afprøvning af nye byggekoncepter, gennem planlægning af hensigtsmæssige arbejdsprocesser og gennem den fysiske dimensionering af bygninger og indretning af lokaler som understøtter patientsikkerhed.

Idé- og planlægningsgrupper vedr. nyt sygehusbyggeri.
I forbindelse med planlægningen af de nye sygehusbyggerier i Region Syddanmark blev der i foråret 2008 nedsat en række idé- og planlægningsgrupper der på en række faglige områder udarbejdede generelle principper for planlægningsgrundlaget for de nye sygehuse, herunder en række overvejelser vedrørende forhold med direkte betydning for patientsikkerhed og patientforhold. Vedrørende de specifikke faglige områder blev der i dette arbejde beskrevet ”fremtidens gode patientforløb” for nedenstående faglige områder:

- Medicinske patientforløb
- Hjertemedicinske patientforløb
- Neurologiske patientforløb
- Mave-tarm kirurgiske patientforløb
- Ortopædkirurgiske patientforløb
- Gynækologiske/obstetriske
- Pædiatriske patientforløb
- Patienter med kronisk sygdom

For hver af disse områder udarbejdedes visioner og anbefalinger rettet mod:

- Patientfokuserede forløb
- Høj professionel kvalitet
- Reduceret ventetid
- Kontinuitet for såvel patienter som medarbejdere / sammenhængende patientforløb
- Tværsektoriel og tværfaglig samarbejde
- Hensigtsmæssig arbejdsdeling mellem kommune, praksis og sygehus
- Hensigtsmæssig arbejdsdeling mellem faggrupper

I ovenstående indgår overvejelser om det nødvendige ”setup” (fysisk som organisatorisk) og teknologier der skal understøtte en hensigtsmæssig tilrettelæggelse af patientforløb.
I forlængelse heraf indgår også overvejelser omkring fremtidens sengeafsnit og sengestue med henblik på standarder og ønskede funktioner i forhold til patientbehandling, patientvelfærd, pårørende, personale og arbejdsgange.

Udover overvejelser omkring de kliniske faglige områder er der i arbejdet også opstillet overvejelser vedrørende tværgående kliniske funktioner, såsom operationsstue, anæstesi/intensiv, billeddiagnostik

Laboratorium. Heri indgår overvejelser omkring kvalitetssikring, effektive og hensigtsmæssige arbejdsgange, arbejdsmiljø og teknologi.

Anbefalingerne i det ovenstående arbejde er medgået som en del af det faglige input til sygehusenes gennemførelsesplaner i forbindelse med etableringen af ny sygehusstruktur i Region Syddanmark og i planlægningen af nyt sygehusbyggeri.
Spørgsmålet om patientsikkerhed og patientforhold har i dette arbejde været en underlæggende præmis.

Regionale spor og projekter – "FAM / Efter FAM".

Region Syddanmark har en ambition om at skabe et sammenhængende, patientorienteret, tidssvarende, kvalitetsbevidst, effektivt og konkurrencedygtigt sundhedsvæsen.
Regionsrådet har omsat denne vision i en lang række konkrete tiltag. En del af det arbejde har været at beskrive, hvordan de fælles akutmodtagelser skulle organiseres og dimensioneres. I rapporten "Fælles akutmodtagelser i Region Syddanmark" er beskrevet hvorledes regionen vil organisere akutbehandlingen. Rapportens konklusioner vedrørende organiseringen af de fælles akutmodtagelser berører en række forhold med betydning for patientsikkerhed og patientforhold. Det drejer sig blandt andet om:

- der indføres tidsstyrede standardiserede patientforløb for at sikre flow og kvalitet
- der indføres patientnær mobil teknologi for at sikre fleksibilitet og hurtig udredning
- der fokuseres specifikt på sektorovergange for at øge patientsikkerheden
- sikring af optimal overlevering af patienter fra FAM til andre afdelinger på sygehuset, til eget hjem eller til andet sygehus (stafetmetoden)
- anbefalinger vedrørende den fysiske indretning af FAM med overvejelser om arkitektur, kravene til lokalemæssig fleksibilitet samt teknologi og IT

I forlængelse af rapporten om etablering af fælles akut modtagelser i Region Syddanmark udarbejdes i foråret 2009 en rapport om organiseringen af sygehusene i Region Syddanmark udover de fælles akutmodtagelser ("Sygehuse i Region Syddanmark – et nyt fagligt og organisatorisk grundkoncept").
Idet etableringen af de fælles akutmodtagelser får store konsekvenser for det øvrige sygehus tegner rapporten et spor for den fremtidige organisering og indretning af sygehusene i regionen. Den centrale anbefaling i rapporten er at organisationen bør tilpasses patientforløbene og ikke omvendt. Med andre ord er udgangspunktet sammenhængende patientforløb og en værdikædetankegang, hvor opgaven er at optimere de processer som er værdiskabende for patienten.

En lang række af rapportens anbefalinger omhandler forhold af direkte betydning for patientsikkerhed og patientforhold. Disse anbefalinger omhandler både designmæssige/fysiske forhold, organisatoriske forhold, logistiske forhold og teknologiske forhold.

Ambition:	**Hvad ønskes opnået:**
Værdikædetankegang,	*Hvor opgaven er at optimere de processer, som*

	er værdiskabende for patienten
Standardiserede tidsstyrede patientforløb	*Sikring af flow og kvalitet*
Patientnær mobil teknologi	*Sikring af fleksibilitet og hurtig udredning*
Stafetmetoden	*Fokuseres specifikt på sektorovergange for at øge patientsikkerheden*
Specialiserede teams	*Mere integreret samspil mellem specialer og faggrupper, der i teams varetager hele patientforløbet*
Fuldt integrerede IT-systemer	*For at sikre overblik, flow og kvalitet*
Fokuseringen på sammenhængende patientforløb	*For at understøtte og sikre flow, effektivitet, kvalitet og patientsikkerhed*
Indførelse af enestuer	*Enestuer gøres til en grundlæggende præmis for indretningen af sygehusene for at hæve kvaliteten i behandlingen, patientsikkerheden og understøtte patientens autonomi og integritet*
Etablering af driftssikrede integrerede IT-løsninger	*Muliggør hurtige patientforløb af høj kvalitet*
”State of the art” IT-løsninger	*Nødvendighed af hensyn til patientlogistik, patientforløb, patientsikkerhed og patienttilfredshed*
Patientinformation	*Patienter bør have let og fuld adgang til informationer om eget patientforløb og bør selv kunne have indflydelse på dette gennem booking af tider, kommentering, elektronisk patientdagbog etc.*
Evidensbaseret design	*Indtænkes i indretningen af sygehuset, herunder kunst, musik, lys og materialer både af hensyn til patienter som personale*

Ovenstående ambitioner er en del af visionen for et nyt sygehuskoncept i Region Syddanmark, som skal yderligere kvalificeres i form af en videre bearbejdning af konceptet.
Hensynet til patientsikkerhed og patientforhold har således fra start af indgået som et væsentligt element i planlægningsprocessen i forbindelse med planlægningen af de nye sygehuse i Region Syddanmark.

2. Forbedring af patientsikkerheden og patientforhold i forbindelse med nyt sygehusbyggeri

Patientsikkerhed handler om at beskytte patienten mod skader eller risiko for skader i forbindelse med undersøgelse, behandling, rehabilitering og pleje i sundhedssektoren.
Patientsikkerhed er relevant i forbindelse med en lang række forhold ved byggeri – Eksempelvis i forbindelse med indretning og størrelse af sengestuer og medicinrum, gulvbelægning, adgang til håndvaske og spritdispensere osv.

Design af den fysiske struktur og arkitektur på sygehuset er en meget effektiv handling til at forbedre patientsikkerheden, og det er derfor vigtig at denne dimission bliver medtænkt i det ny sygehusbyggeri

Evidensbaseret design.

De designmæssige anbefalinger med høj grad af evidens jf. business casen opstillet i forhold til effekt/fordele.

Det er udgangspunktet, at arkitekturen på sundhedsområdet i Region Syddanmark baserer sig på tankegodset vedrørende evidensbaseret sygehusdesign. Dette er en tankegang, som blandt andet store sygehusorganisationer i USA er langt fremme med. Betegnelsen evidensbaseret design bliver først og fremmest brugt om at skabe miljøer som er terapeutiske og afstressende og som giver et effektivt personale med betydning for patienten.[1]
Arkitekturen i sygehuset skal i forlængelse heraf understøtte den helbredende proces samt et godt arbejdsmiljø – herunder med effekt for patientsikkerhed og patientforhold.

Tabel: De designmæssige anbefalinger med høj grad af evidens, på baggrund af *"Center for Health Design, Georgia Institute of Technology 2008 – The Business Case for Building Better Hospitals through evidence-based design".*

Designmæssige anbefalinger	Effekt Patientforhold	Effekt Patientsikkerhed	Effekt Arbejdsmiljø
En-sengsstuer	Understøtter patientens autonomi og – sikkerhed Forebygger forstyrrelser fra medpatienter af patientsøvn som fremmer helbredelsesproces. Forbedre patient diskretion , kontakt og fortrolighed til personale og pårørende, da de kan opholde sig hos den syge uden at forstyrre	Forebygger hospitals erhvervede infektioner og smittespredning. Reducerer medicineringsfejl Forbedre vilkår for målrettet kommunikation med patient og pårørende	Reducerer distraherende faktorer, misforståelser og brist i kommunikation Reducerer tid til beskæftigelse med utilsigtede hændelser Øger personaleeffektivitet på stue og afsnit med målrettet indsats Øger personaletilfredshed med

[1] Rapport om Fælles Akutmodtagelse (FAM) i Region Syddanmark, august 2009

	andre patienter. Forbedre kommunikation med patient og pårørende Reducerer patient stress		at skabe kontinuitet, da de kan opholde sig på stuen uden at forstyrre medpatienter
Plads til familie op pårørende	Reducerer patient og pårørende stress, samt øge kontakt mellem patient op pårørende uden at forstyrre andre patienter.		Involvere/inddrage pårørende i patientforhold
Rum der kan tilpasses patientens behov og behandling	Modtagelsesprocedure, samtaler og journalskrivning m.m. kan foretages på stuen under fuld diskretion. Undersøgelser og behandling kan foretages på stuen det reducerer flytning og transporter Behandlings- og plejekrævende patienter får øget plads til udstyr og hjælpemidler. Hensyn til børn- og børnefamilier. Isolationspatienter Bariatriske patienter	Reducerer overgange med risici for informations tab Reducerer fejl	
Patient badeværelser	Bedre pladsforhold og eget bad/toilet med direkte adgang fra patientstue reducerer risiko for faldulykker Mindsket risiko for fald, da patient ikke skal forstyrre medpatienter ved toiletbesøg. Bad og toilet kan udstyres få faldsikring er inkluderet.	Reducerer patientfald og forlænget indlæggelse	Reducerer skader på personalet Reducerer personalet anvender tid på utilsigtet hændelse
Rengøring af patientstue	Fordel af stue kan gøres rent efter udskrivelse af patient	Reducerer luftbårne infektioner	Reducerer luftbårne infektioner
Installer lofts-monterede lifte i hovedparten af patientstuer	Optimal forflytning af patient		Understøtter ergonomiske arbejdsvilkår
Installer mulighed for håndvask / afspritning ved	Reducerer infektioner såfremt håndhygiejnen faciliteter placeres tæt med patientens seng og ved	Reducerer infektioner	Reducerer infektioner

hver patient	døren til stuen.		
Støjreduktion	Reducerer patient stress Lavt støjniveau fremmer helbredelsesproces.	Reducerer personale stress	Reducerer personale stress, mindsker risiko for forglemmelser, misforståelser og brist i kommunikation
Kunst og udsmykning som fx musik og farver	Reducerer patient stress Reducerer oplevet patientsmerte og medicinforbrug Patienter og pårørende stiller krav til kvalitet, komfort og æstetik samt krav om faciliteter der signalerer diskretion	Reducerer personale stress Plads til at pårørende kan være tilstede og overnatte	Reducerer personale stress
Naturlig lys i patient og personaleområder	Reducerer patientbekymring og depression Reducerer liggetid		Øger personaletilfredshed
Funktionsrettede kontor faciliteter - kontor tæt på patienterne	Indretning af arbejdspladser til personale på stuen Skaber tryghed hos patienten Øger personalet tid til direkte patientpleje	Øger personalet tid til direkte patientpleje	Øger personalet tid til direkte patientpleje, kommunikation bliver mere åben og direkte, da der ikke skal tages hensyn til med patienter.

Patientsikkerhed indtænkes fra starten således at arkitektur, indretning og design er med til at beskytte patienterne mod skade. Byggeriet skal åbne for fleksibilitet mht. indretning med ny teknologi og skabe muligheder for hensigtsmæssige arbejdsprocesser, der lever op til kvalitetsstandarderne, såvel internationale som nationale.
De fysiske rammer fremtidssikrer den stationære og ambulante forebyggelse, diagnostik, pleje og behandling. I samarbejdet med mange fagprofessionelle skal det være muligt at tilpasse rammerne til den enkelte patients behov.
Det er vigtigt at bygninger og indretning af lokaler understøtter patientsikkerheden ud fra den bedste viden og evidens. Det vil blandt andet sige:

- Placeringen af funktioner, afdelinger mv. understøtter faglige miljøer, vidensdeling og læring.
- Lokalerne skal indrettes på basis af eksisterende faglige standarder og vejledninger
- Principper for patientsikkerhed bør ligge til grund for design af nye faciliteter og indkøb af udstyr mhp. risikostyring og forebyggelse af utilsigtede hændelser
- Lokalerne indrettes med fokus på muligheden for at forbedre hygiejnen og undgå infektioner.
- Informationsteknologien skal understøtte personalet i det kliniske arbejde og sikre, at dokumentation og registrering kan foregå så enkelt som muligt

- Indretningen sker med opmærksomhed på eksisterende viden om og erfaringer med, hvordan lys, kunst, farver og grønne områder påvirker patienternes sundhed og velbefindende.

En lang række øvrige forhold (udover designmæssige) har også betydning for patientsikkerhed og patientforhold. Det drejer sig om organisatoriske forhold (arbejdstilrettelæggelse), tilrettelæggelse af patientforløb, logistik og teknologi.

3. Patientsikkerhed og patientforhold i forhold til Nyt OUH

Patientsikkerhed handler om at forebygge, at der sker fejl og skader - utilsigtede hændelser -, når patienter behandles eller på anden måde er i kontakt med sundhedsvæsenet. En utilsigtet hændelse kan fx være en patient, der får noget forkert medicin. Utilsigtede hændelser sker, når mange mennesker skal arbejde sammen om komplekse opgaver, og sikkerhed ikke er tænkt tilstrækkeligt ind i arbejdsgangene.

Hvor starter arbejdet med patientsikkerhed på Nyt OUH ?
For Nyt OUH's vedkommende starter arbejdet med patientsikkerhed ved Visionen for Nyt OUH. Denne vision er udgangspunktet for hele arbejdet med planlægning af projekt Nyt OUH, og den virker som et pejlemærke for dén retning som projekt Nyt OUH gerne vil udstikke: Opførelsen af et universitetshospital, hvor mennesket er i centrum. Visionen for Nyt OUH er:

Mennesket først

Gennem
- forskning
- uddannelse
- udvikling
- samarbejde

Visionen bygger på et overordnet fokus på mennesket, herunder patienten. En del af arbejdsvisionen for Nyt OUH er patientperspektivet. Dette perspektiv indebærer bl.a. at der skal være fokus på patientsikkerheden, så antallet af fejl, skader og utilsigtede hændelser minimeres således at risikoen for patienten bliver mindst mulig.

Hvordan tiltag gøres konkret for patientsikkerhed på Nyt OUH ?

Fremtidens sengeafsnit vil på Nyt OUH bestå af af en-sengs-stuer. Der er en række klare fordele knyttet til dette:

- hensynet til den enkelte patient
- hensynet til patientens pårørende
- patientsikkerhed

Med hensyn til patientsikkerhed bliver en-sengs-stuer og enestuer i flere studier fremhævet som et afgørende og væsentligt element heroverfor. Blandt andet fremhæves det, at:

- der er en mindre risiko og misforståelse i kommunikation som dermed kan forebygge medicineringsfejl.

- der er lavere risiko for forglemmelser, stress og andre fejlfremmende betingelser som konsekvens af uforstyrretheden på enestuen.
- der er øget kontakt mellem patient og pårørende, hvilket betyder at orienterede pårørende kan forebygge fejl.
- der bliver erhvervet færre infektioner på en-sengs-stuer.

Risikoområder
Der findes allerede i dag kendte risikoområder som:

- Fald
- Medicinering
- Infektioner
- Overgange intern og ekstern
- Kommunikation
- Overvågning og observation
- Kliniske arbejdsgange

Disse kendte kritiske risikoområder skal samtidig medtænkes i designet og planlægningen af projekt Nyt OUH.

I nedenstående oversigt er opstillet de tiltag der arbejdes med i forhold til projekt Nyt OUH for så vidt angår patientsikkerhed.

Designmæssige anbefalinger	**Effekt Patientforhold**	**Effekt Patientsikkerhed**	**Effekt Arbejdsmiljø**	**Status**
Indførelse af enestuer og en-sengs-stuer	Sikrer: - patientens autonomi - uforstyrrethed - diskretion, kontakt og fortrolighed mellem patient, personale og pårørende	Forebygger: - erhvervede infektioner og smittespredning - medicineringsfejl	Reducerer: - misforståelser og brist i kommunikation Øger: - personale-effektivitet på stuen og sengeafsnittet	
"Indbygge" infektionshygiejne i byggeriet		Sikrer: - en lav grad af infektioner og smittespredning - at der kan omstilles hurtigt ved ændringer i infektionsmøsntre	Sikrer: - også personale imod infektioner og smitte	
Organisation og arbejdstilrettelæggelse				
Standardiserede tidsstyrede patientforløb	Sikrer: - hurtig start på den rette behandling af	Sikrer: - et effektivt behandlingsforløb	Sikrer: - at personalet ved at det er et hurtigt og effektivt	

Designmæssige anbefalinger	Effekt Patientforhold	Effekt Patientsikkerhed	Effekt Arbejdsmiljø	Status
	patient		behandlingsforløb der sættes ind med.	
Specialiserede teams				
Fokuseringen på sammenhængende patientforløb				
Logistiske anbefalinger				
Medicinrobot/pillemaskine		Sikrer at patienten får den rigtige medicin i den rette dosering.	Minimerer risikoen for fejlmedicinering som følge af at personalet ikke skal håndtere mange slags medcin med efterfølgende dosering.	
Teknologiske anbefalinger				
Patientnær mobil teknologi				
Fuldt integrerede IT-systemer				
Etablering af driftssikrede integrerede IT-løsninger				
”State of the art” IT-løsninger				